

20
20

KONFERENČU SĒRIJA
KULTŪRAS KRUSTPUNKTI XIV

*Lelde Palsane, Mg. jur.,
Latvijas Kultūras
akadēmija*

Normatīvo aktu aktualitātes kultūras mantojuma saglabāšanas jomā

Tiesiskais regulējums kultūras mantojumā ir ļoti plašs un apjomīgs. Tomēr, lai aizsargātu kultūras mantojumus, atsevišķos gadījumos ir nepieciešami speciāli likumi, kas aizsargātu konkrētu kultūras pieminekli, vai arī noteiktu specifisku tikai šim kultūras piemineklim noteiktu tiesisko regulējumu, kā arī tā saistību ar citiem mantojuma veidiem – piemēram dabas mantojumu.

Kultūras mantojuma un dabas mantojuma aizsardzība vienā likumā tiek noteikta Pedvāles mākslas parka likumā, nosakot īpaši aizsargājamās kultūrvēsturiskās teritorijas "Abavas ieleja" un Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijas "Natura 2000" — dabas parka "Abavas senleja" vienotu tiesisko regulējumu attiecībā uz Pedvāles mākslas parka kompleksa mākslas, kultūras, dabas un vides saglabāšanu, aizsardzību un attīstību vienotā teritorijā.

Latvijas nacionālās neatkarības izcīnīšanas, valstiskās identitātes un nacionālās pašapziņas simbols un Latvijas tautas svētvieta – Brīvības piemineklis un Rīgas Brāļu kapi tiek aizsargāti, kā arī nodrošināta šī kultūras mantojuma saglabāšana ar Brīvības pieminekļa un Rīgas Brāļu kapu likumu. Šajā likumā tiek izcelta šo objektu kultūrvēsturiskā vērtība, kā arī noteikta valsts, pašvaldības un nevalstisko organizāciju sadarbība, lai nodrošinātu šo objektu saglabāšanas, uzturēšanas, atjaunošanas un apsaimniekošanas kārtību, kā arī noteiktu ierobežojumus, kas šo kultūras pieminekļu un to aizsardzības zonās ir jāievēro.

Rīgas Latviešu biedrības nama likums uzsvēr Rīgas Latviešu biedrības nama kā vienas no senākās latviešu nacionālās un kultūras organizācijas – Rīgas Latviešu biedrības darbības vietas – saglabāšanu un attīstību, kā arī reglamentē tā uzturēšanu un izmantošanu, ņemot vērā, ka tas ir nozīmīgs latviešu nacionālās pašapziņas un valstiskās neatkarības veidošanās simbols. Savukārt Nēkustamā īpašuma Rīgā, Riharda Vāgnera ielā 4 un Rīgā, Vaiļņu ielā, nodrošināšanas,

atjaunošanas un izmantošanas likums nosaka veidu, kādā valsts mēģina nodrošināt šī nekustamā īpašuma saglabāšanu un reglamentē tā atjaunošanu un izmantošanu, nodod nekustamā īpašumu Rīgas Riharda Vāgnera biedrībai, nosakot pienākumu atjaunot, saglabāt un attīstīt šo kultūras mantojumu.

Pašvaldību atbalsta instrumenti kultūras mantojuma uzturēšanā

Referātā tiks aplūkoti pašvaldību ieguldījums un atbalsta instrumenti kultūras mantojuma saglabāšanā: kopienas īesaištei kultūras mantojuma uzturēšanā, nevalstiskajām organizācijām, privātajiem mantojuma pārvaldītājiem.

Arheoloģisks mantojums: iesaistīto pušu intereses un to aizsardzības iespējas

Jau pats "vērtības" vai "labuma" jēdziens izsauc jautājumu par to novērtējumu. Likumsakarīgi rodas jautājums, pēc kādiem kritērijiem tiek novērtēti arheoloģiskā mantojuma objekti? Diemžēl, jautājums par vērtību un tās novērtējumu bieži parādās tad kad vērtības nesējs tiek zaudēts vai bojāts, tādēļ aktuāls kļūst zaudējumu, kas nodarīti arheoloģiskajam mantojumam to vai citu nelikumīgu darbību rezultātā, novērtēšanas aspekts. Cits saistīts jautājums ir cik pamatots ir šo zaudējumu aprēķins attiecīgos civilos, administratīvos un kriminālos procesos?

No ekonomiskā viedokļa, arheoloģiskajam mantojumam piemīt aktīvu vērtība, tādējādi ir svarīgi apzināties tā aktuālo un potenciālo sociālo-ekonomisko ietekmi un ar tā izmantošanu saistīto sociālo interešu spektru, lai pamatotu un nodrošinātu mantojuma efektīvu saglabāšanu, uzturēšanu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Sabiedrības attīstības un labklājības nodrošināšanas kontekstā arheoloģiskais mantojums ir būtisks, taču nav

*Vineta Vintere, Mg. geogr.,
Latvijas Kultūras
akadēmija*

*Andris Katrīšs,
PhD doc. kandidāts, Rīgas
Tehniskā universitāte*

*Irina Oļeska, LL.M.;
Diploma in Art Law,
Artlaw.club*

neizsmeļams, resurss, kura iespēju izmantošana ir cieši saistīta ar ilgtspējīgas attīstības kultūras, sociālo, ekonomisko un apkārtējās vides dimensijām. Ņemot vērā minēto, tiek arvien plašāk diskutēts par starpdisciplināras pieejas attīstību gan šī mantojuma sniegto iespēju noteikšanā un attīstībā, gan tā apdraudējumu identifikācijā un mazināšanā. Tādējādi, prezentācija, analizējot situāciju Latvijā un vairākās citās Eiropas valstīs, balstoties uz arheoloģijas zinātnes atziņām, tiek izmantota sociāli-ekonomiskās un juridiskās pieejas integrācija pētāmajam jautājumam, sniedzot gan teorētisko, gan praktisko ieskatu arheoloģiskā mantojuma zaudējumu nelikumīgu darbību rezultātā noteikšanas problemātikā un iespējamās risinājumos.

*Elina Vikmane, Mg.pol.sc.,
Latvijas Kultūras
akadēmija*

Ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanas tendences un potenciāls muzeju darbībā Latvijā

Referāts sniegs pārskatu par ilgtspējīgas attīstības mērķu normatīvo un konceptuālo ietvaru muzeju nozarē globālā un lokālā kontekstā. Izmantojot Rodžersa inovāciju difūzijas konceptu, sekundāros datus un muzeju darbinieku aptaujas rezultātus, tiks aplūkotas ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanas tendences un potenciāls muzeju darbībā Latvijā.

*Maija Špurīņa, Dr. soc. sc.,
Latvijas Kultūras
akadēmija*

Nacionālo muzeju krājuma kopkatalogs kā Latvijas kultūras atmiņas digitālā reprezentācija

Muzeju krātuvēs uzglabāto priekšmetu digitalizācija rada iespēju apvienot ģeogrāfiski un institucionāli nošķirtus krājumus un gūt datus balstītu redzējumu par nacionālo vai pat pār nacionālo uzkrāto kultūras atmiņu.

Latvijas nacionālais muzeju krājumu kopkatalogs (NIMKK) šobrīd ietver informāciju par vairāk nekā 1.4 miljoniem Latvijas muzejos uzglabāto priekšmetu, tostarp gandrīz 300 000 attēlu. Ko varam un ko nevaram secināt no katalogā pieejamajiem datiem? Kādu priekšstatu par Latvijas nacionālo muzejos uzkrāto kultūras atmiņu varam gūt? Referātā dalīšos ar saviem novērojumiem un secinājumiem, kas radušies analizējot NIMKK publiski pieejamos metadatus un attēlus.

Simbolisms. Kultūras mantojuma radošā komunikācija digitālajā laikmetā

Mēs dzīvojam 21. gadsimtā. Varētu jautāt — kam mums pirms gadsimta radīta dzeja, mūzika vai gleznas? Mēs jutāmies lieli un spēcīgi sava laika zināšanu un jauno tehnoloģiju pavēni.

Šodienas steidzīgajā laikmetā, kad pētījumi rāda, ka muzeju izstādēs skatītājs 1 gleznai velta tikai līdz 7 sekundēm sava laika — vai tas nešķiet par maz? Radošā persona, kas savu darbu laidusi pasaulē, it kā atkāpjas. Dialogā ar skatītāju stājas pats autora radītais mākslas darbs. Kamēr vien konkrētais mākslas darbs pastāvēs, dialogi turpināsies gadu desmitiem un gadsimtiem ilgi, un tie var būt visdažādākie — no absolūtas sapratnes līdz naidpilnam noliegumam. Svarīga ir interpretācija šodien. Mūsdienu autoru L.Ķesteres, M.Kalves un radošās komandas radītais videodarbs — multimediju performance "Simbolisms" (2020), ļauj iedziļināties zemtēkstos, stāstā, detaļās un noskaņās, dod iespēju šodienas sajūtās un emocijās tvert Latvijas vecmeistaru radīto mākslu, literatūru un mūziku pirms vairāk nekā simts gadiem, simbolisma laikmetā.

Šodienas videodarba lielais vairums skatītāju lielākoties nav pazīstami ar izmantotajiem oriģināldarbiem. Tomēr šī materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma vienību nozīme nav pārvērtējama — tieši šie darbi ir veidojuši Latvijas profesionālās mākslas identitāti, Oriģināldarbu dzejā, mūzikā un literatūrā, ar to saistītais izvēlētais "Simbolisma" tematiskais loks mīts-cilvēks-daba interpretācija 21.gadsimta liek apsvērt tēmu aktualitātes jautājumus toreiz un šodien. Autori ir pārliecināti, ka ar 21.gadsimta tehnoloģiju lejaukšanos artefaktos, interpretējot tos pēc sava scenārija, viņi piedalās mākslas darba un mākslinieka personīga vēstījuma komunikācijā ar visdažādākajām auditorijām.

*Leonarda Ķestere, Mg. art.,
Latvijas Kultūras
akadēmija*